

Mink de Vries

Last en lust: keuzestress en overgave bij christenjongeren

Wat kunnen jonge christenen met het boek *De navolging van Christus* van Thomas a Kempis? Ervaren zij iets in hun jonge leven van keuzestress, dat wil zeggen, ervaren zij druk en spanning wanneer zij dagelijks voor verschillende keuzes komen te staan en hoe komen ze daar los van, mochten ze er last van hebben? Brengt overgave deze jongeren rust en meer geluk, zoals Thomas a Kempis het voor ogen had? Voor het gemak kies ik bij het behandelen van deze vraag voor twee betekenissen van het woord overgeven, namelijk voor toevertrouwen en toewijden. Daarbij leg ik soms een verband met andere betekenissen van het woord overgeven.

Thomas a Kempis schreef zijn boek *De navolging van Christus* in de veertiende eeuw voor monniken in opleiding. Thomas zag in die tijd grote verleidingen op de loer liggen voor zijn novicen: status, roem, macht, welvaart, ijdelheid, seksualiteit, bedrog en normloosheid, corruptie, samenzweringen en afpersing van de arme bevolking. Ook Thomas zelf had met deze verleidingen te maken en schreef daarover in de *Navolging* als waarschuwing. Thomas hield de jonge monniken en leerlingen van de Latijnse school een spiegel voor door geregeld de vraag te stellen: Wat is nu echt belangrijk in het leven? Waar gaat het nu om in het christelijk geloof? Wat betekent het werkelijk navolger van Christus zijn?

Geen overgave maar escapemogelijkheden

Christelijke jongeren van nu hebben mijns inziens te maken met dezelfde verleidingen als jongeren in de late middeleeuwen. Ook voor hun spelen vragen als: wat heb ik nodig om bij die groep te horen, wat heb ik nodig om te scoren, om hoger en sterker in de groep te staan (status/roem), hoe moet ik eruit zien om aandacht te krijgen, wat moet ik geloven, denken, voelen en hoe moet ik me gedragen in de groep waartoe ik behoor en/of wil behoren?

Groepen wisselen per locatie en per activiteit. In de klas gelden andere codes dan

tijdens de pauze wanneer je weer vertrouwd bent om je heen hebt. Op straat gelden weer andere codes, hetzelfde geldt voor op je werk, thuis, achter de computer, via je mobiel, in de kerk, op de sportvereniging en/of in de kroeg of soos. Dit geldt niet alleen voor christelijke jongeren maar voor alle jongeren en eveneens voor veel volwassenen. Jongeren zijn in staat om snel te schakelen wanneer ze een andere omgeving binnen stappen. Het wordt lastig wanneer verschillende groepen elkaar gaan ontmoeten, bijvoorbeeld wanneer de klas waar de jongere deel van uit maakt op excursie gaat naar de geloofsruimte op zondag waar diezelfde jongere in een band zingt. Zeker wanneer diezelfde jongere nooit heeft aangegeven iets met het geloof te hebben en het voor medeleerlingen een complete verrassing is een klasgenoot te zien zingen in een band van een kerk.

Spanning en druk nemen toe wanneer de jongere de controle over de eigen keuzes kwijt is en met de keuzes van anderen wordt geconfronteerd, op momenten waar ze zelf niet de hand in hebben. De keuzestress neemt dan toe en de jongere zoekt naar escapemogelijkheden. Jongeren maken voortdurend keuzes; de meeste van die keuzes maken ze op gevoel al dan niet gehinderd door het verstand. Het zijn naar het lijkt veelal oppervlakkige keuzes, waar onbewust vaak een hele wereld onder ligt. Door de vele activiteiten en prikkels waar jongeren mee te maken hebben, is er steeds minder tijd voor reflectie en bezinning. Een moment zonder prikkels maakt veel jongeren onrustig, ze zijn het niet meer gewend. Jongeren geven zich vlug en vluchtig over, van echte, volledige overgave is nauwelijks sprake.

Lustchristenen en lastchristenen

Wanneer we kijken naar de huidige cultuur waar de jongeren deel van uit maken, hebben we vooral te maken met wat ik betitel als 'lustchristenen' en niet met 'lastchristenen'. Met 'lustchristenen' bedoel ik christenen die wel kiezen voor de lusten van het christelijk geloof maar die niet kiezen voor de lasten van het christelijk geloof. Ze kiezen bijvoorbeeld voor geborgenheid, veiligheid, saamhorigheid, bevestiging, liefde, gezelligheid, genieten, plezier, aandacht en vertrouwen. Vragen naar spanning, angst, strijd, verdriet, kwetsbaarheid in het openbaar, lijden en bespottung worden vaak afgedaan met de opmerking: 'Dat heeft Christus al voor ons gedaan, Hij heeft ons bevrijd van die lasten.' Daar tegenover typeer ik een andere groep als 'lastchristenen', als een groep mensen die kiest voor totale navolging van Christus, inclusief de strijd, de angst, de spanning en het lijden.

Het verschil tussen beide groepen zit vooral in de verschillende manieren van overgave. Dat brengt ons ten slotte bij de vraag wat overgave betekent in de *Navolging van Christus* en waarom juist dit boek zo belangrijk kan zijn voor jongeren op zoek naar geluk, rust en werkelijke overgave.

Ik ga terug naar de verschillende betekenissen van overgeven. De eerste betekenis is toevertrouwen, het overgeven bijvoorbeeld van een kind aan God, je vertrouwt het God toe, doet er innerlijk afstand van. Of je toevertrouwen aan God, je legt jezelf in Gods handen. De tweede is toewijden aan, je richt/focust je helemaal op God, alles in jezelf is op God gericht.

Overgave in de *Navolging* van Thomas betekent allereerst helemaal loskomen van alles wat je bindt en je leven helemaal in handen leggen van Christus. Het Bijbelse beeld voor die overgave is het arendsjong¹ dat het nest durft te verlaten en de ruimte in duikelt, vertrouwend op de lokroep van zijn ouders, zonder te weten wat er precies gaat gebeuren. Mocht het vliegen mislukken, wordt het jong alsnog opgevangen op de vleugels van een oudervogel. Bij overgave gaat het dus om vertrouwen, vertrouwen in degene aan wie je je overgeeft. Maar veel

christenen geven zich slechts gedeeltelijk over. Er blijft een gebied waar ze zelf de controle over willen houden. De stap naar de totale overgave, je leven loslaten, is net iets te groot. Terwijl dat voor Thomas a Kempis juist essentieel is: je dient eerst het leven los te laten om het werkelijke leven met God te vinden.

De tweede betekenis van overgeven ligt in de toewijding. Daar waar Jezus in de Bergrede zegt: 'Zoek liever eerst het Koninkrijk van God en zijn gerechtigheid, dan zullen al die andere dingen je erbij gegeven worden,' heeft Hij het over toewijding, gerichtheid². Vlak daarvoor zegt Jezus: 'Waar je schat is, daar zal ook je hart zijn'.³ Het gaat hier, mijns inziens, om een innerlijke hartsgesteldheid, waar Thomas a Kempis ook doorlopend naar verwijst. Het gaat erom wat erin je hart is, het gaat niet om al het uiterlijk vertoon.

Jezelf overgeven heeft ook iets van je gewonnen geven, je geeft jezelf helemaal over omdat er niets meer te verliezen is. Dat gebeurt veelal in keuzes tussen leven en dood, de diepste en zwaarste keuze in ieders leven.

Een betekenis van overgeven die uit de toewijding voortvloeit is 'overdragen'; je draagt jezelf als het ware aan God over. Een duidelijk voorbeeld van overgave in de betekenis van overdragen is wanneer Jezus zijn wil overdraagt aan die van God, na een lange persoonlijke strijd met veel angst en verdriet in Gethsemane, met de woorden 'laat het niet gebeuren zoals ik het wil, maar zoals U het wilt'.⁴

Overgave gaat niet zonder slag of stoot, het kost strijd, angst, pijn en verdriet. Periodes van eenzaamheid gaan er vaak aan vooraf omdat je juist in die periodes veel te winnen en te verliezen hebt. Er staat veel op het spel. Voor veel jonge christenen is het moeilijk om zich echt over te geven. Zoekend naar de eigen identiteit stellen ze vaak belangrijke keuzes uit. Wanneer ze er wel voor kiezen om zich over te geven en zich bijvoorbeeld laten dopen, bestaat de kans dat deze keuze onvoldoende verankerd is in de eigen identiteit. Later ontstaat dan alsnog een identiteitsconflict: wat en wie ben ik nu en wat moet ik nu overgeven? Bij totale overgave ontdek je dat je eigen identiteit ligt in Christus. God kent ons het beste en weet wat uiteindelijk het beste voor ons is om te kunnen worden wie we zijn, zoals we zijn bedoeld. Dat is de kern van de spiritualiteit van Thomas.

Tegenover de keuzestress van hedendaagse jongeren en hun moeite om zich totaal over te geven, stel ik de kernelementen van de geloofsleidraad van Thomas a Kempis: persoonlijke identiteit verankerd en samengaand met Gods identiteit, de mystiek rakend maar tegelijkertijd zo concreet dat de zorg om de dag van morgen, de pijn van het verleden en de vraag wat anderen van jou vinden en wat jij van jezelf vindt, volledig losgelaten kan worden. Verlost van keuzestress leef je dan in vrijheid en ervaar je de werkelijke rust van de ruimte van Gods liefde. Jongeren hebben daarbij letterlijk navolgers nodig in eigen omgeving. Geen 'lustchristenen' maar 'lastchristenen'. Vanuit de werkelijke overgave voelt dan de last als een lust.

Mink de Vries is docent levensbeschouwing en diaconaal werker in Zwolle. Hij 'her-taalde' Thomas a Kempis, De navolging van Christus in jonge taal, KBS Uitgeverij, 's-Hertogenbosch 2008.

Noten

1. Deuteronomium 32: 11.
2. Matteüs 6: 33.
3. Matteüs 6: 21.
4. Lucas 22: 42.